

плідниками ліній шароле і поліської м'ясної, частка яких становить 81% [6].

Багаторічна праця вчених знаходиться на межі після перетину якої буде неможливе зберегти її для нащадків.

Список використаних джерел

1. Супрун И. А., Рубан С. Ю., Гетья А. А. Состояние развития мясного скотоводства в Украине. *Вестник мясного скотоводства*. Всероссийский научно-исследовательский институт мясного скотоводства. 2015. № 3. С. 7-11.
2. Мельник Ю. Ф. Формування м'ясної продуктивності тварин різних порід великої рогатої худоби в онтогенезі (за матеріалами проведеного породовипробування) : автореф. дис. д-ра с.-г. наук: 06.02.01. Інститут розведення і генетики тварин НААНУ. Київ, 2010. 40 с.
3. Угнівенко А. М., Петренко С. М., Носевич Д. К., Токар Ю. І. Наукові основи розвитку м'ясного скотарства в Україні. Київ : КОМПРИНТ, 2016. 330 с
4. Вдовиченко Ю. В., Шпак. Л. В. Поліська м'ясна порода великої рогатої худоби та її знам'янський внутрішньопородний тип. *Вісник аграрної науки*. 2012. № 9. С. 30-33.
5. Козирь В. С. М'ясна продуктивність бугайців знам'янської породи при різному рівні годівлі. *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. 2013. Вип. 4 (76), Т. 2, Ч. 2. С. 89-92.
6. Почукалін А. Є., Резнікова Ю. М., Прийма С. В., Різун О. В. Селекційне надбання м'ясного скотарства України: Знам'янський внутрішньопородний тип поліської м'ясної породи. Розведення і генетика тварин. 2016. Вип. 52. С 94-108.

Пустова Наталія

к.с.-г.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

Кам'янець-Подільський, Україна

ЕКОЛОГІЧНЕ ЦЕСАРКІВНИЦТВО

В нашій країні розвивається галузь птахівництва – цесарківництво, яка є перспективною, високорентабельною, завдяки добрій пристосованості цесарок до різних кліматичних умов. Цесарківництво досягло промислового рівня у Франції, Англії, Італії, США та з'являються уже ферми цесарок в Україні. Виробництво продукції цесарківництва дозволяє збільшити різноманіття товарів птахівництва завдяки дієтичним продуктів – яєць та м'яса цесарок.

Актуальними є дослідження впливу компонентів раціону на продуктивні якості цесарок за використання екологічних (органічних) кормів у період вирощування і використання птиці, в умовах приватних господарств, з використанням вигулів-випасів.

Метою наших досліджень було вивчення особливостей та основ утримання і догляду за цесарками у приватному господарстві, за вольєрного та вигульного утримання птахів, зокрема згодовування кропиви дводомної (*Urtica dioica*), полину гіркого (*Artemisia absinthium*) та естрагону (*Artemisia dracunculus*) у складі раціону птиці за весь період її вирощування.

Кропива дводомна (*Urtica dioica*) багаторічна рослина, заввишки 30-100 см, вся поверхня рослини має жалкі ворсинки. Цвіте з червня до жовтня, квіти жіночі та чоловічі дрібні зібрані у складне суцвіття. Кропива містить значну кількість корисних речовин: фермент секретин, гістамін, ацетилхолін, кислоти: кремнієву, оцтову і мурашину; глюкокініни, багато хлорофілу, вітаміни: B₂, K, C та каротин, мінеральні речовини – залізо, сіру, калій, кальцій.

Полин гіркий (*Artemisia absinthium*) ароматична, інсектицидна, багаторічна рослина, заввишки до 120 см, цвіте у липні-вересні, квіти дрібні до 4 мм зібрані у мітлоподібне суцвіття, листя біля кореня до 25 см поступово зменшуються до верхівки стебла. Полин містить ефірні олії, абсинтин, флавори, лактони, смоли, дубильні кислоти та вітамін C.

Полин естрагон (*Artemisia dracunculus*) пряна, вітаміновмісна, протизапальна, багаторічна рослина, заввишки до 150 см, цвіте у липні-жовтні, квіти дрібні до 3 мм зібрані у мітлоподібне суцвіття, листя вузьке від одного до 10 см. Полин містить ефірні олії, вітаміни A, C, B₁ та B₂, каротин, мінеральні речовини – фосфор, калій, кальцій, залізо.

У ході наших досліджень було підтверджено добрі акліматизаційні властивості сіро-крапчастої та блакитної цесарок за вольєрного і вигульного утримання. За вирощування цесарок не великими гуртами (до 100 голів птиці) доцільно використовувати у якості кормів лікарські рослини, а саме кропиви дводомну (*Urtica dioica*), полин гіркий (*Artemisia absinthium*) та естрагон (*Artemisia dracunculus*) у свіжому вигляді. За утримання великого поголів'я цесарок (більше 100 голів птиці) у клітках, без вигулів, доцільно додавати до кормів сухі та подрібнені рослини кропиви та полину. А також у зимовий період цесаркам не залежно від розміру поголів'я згодовували зазначені рослини сушені, подрібнені із зерновою кормо сумішшю або з овочами (ретельно перемішуючи).

Важливою складовою вирощування цесарок є повноцінна годівля, збалансованість раціону та використання рослин у якості профілактики захворювань і підвищення імунітету. Зазначені рослини істотно збагачують раціон цесарок вітамінами, макро- і мікроелементами.

Невибагливість до умов утримання та добре використання рослинних кормів цесарками дозволяє вирощувати і виробляти екологічну продукцію цесарківництва.

Важливим є перший період вирощування цесарят – дотримуватись нормованої годівлі та балансування кормосуміші за основними поживними речовинами. Молодняк розміщують в сухому і чистому приміщенні. У перші дні життя пташенята особливо чутливі до протягів і вогкості, тому потребують обігріву. Із першого дня життя цесарят доцільно ретельно стежити за станом його здоров'я та складом раціону. Цесарят потрібно нагодувати якомога швидше після вилуплення. Перше годування – подрібнені яйця круто зварені, пропарена пшоняна або кукурудзяна крупка, традиційний комбікорм для перепелят або індичат і чиста питна вода у вакуумних напувалках. Для профілактики захворювань та підвищенню імунітету

цесарят з перших діб їх привчали до поїдання, разом із круто звареним яйцем або кисломолочним сиром, подрібнену суху зелень – кропиви дводомної, полину гіркого та естрагону.

Кропиву краще заготовляти для годівлі птиці у весняний період і висушувати за активного вентилявання, швидко, у затінку, щоб рослини не пліснявіли, не потрапляли під прямі сонячні промені та дощ. Вірно висушена кропива дозволяє забезпечувати птицю цінним вітамінним кормом з активними речовинами – гістаміну, ацетилхоліну, оцтової, кремeneвої і мурашиної кислот, значною кількістю хлорофілу, каротиноїдів та вітаміну С.

Траву полину гіркого і естрагону заготовляти доцільно протягом всього сезону вегетації рослин; сушіння проводити такими ж методами як і кропиви. Полин доцільно згодовувати цесаркам у подрібненому вигляді, як добавку до кормосуміші, окремо птахи поїдають його не охоче, через гіркість. Проте позитивні властивості полину є беззаперечні на організм птиці при виробництві еко-продукції.

У перші дні життя цесарят годують 5 разів на добу, з 2-місячного віку – 3-4 рази. З 2-3-тижневого віку, якщо на вулиці вже тепло, молодняк випускають на вигул. З величезним задоволенням птахи поїдають безхребетних та дрібних хребетних (черв'яків, равликів, комах тощо). При годівлі цесарят годівниці та поїлки розташовуються рівномірно так, щоб всі пташенята мали вільний доступ до корму і води. У перші 1-2 дні корм насипають у лоткові годівниці з низькими бортиками або на папір (не гладкий). Пізніше використовують як лоткові, так і невеликі жолобкові годівниці з вертушками і бортиками висотою 2-5 см. Фронт годівлі для цесарят старше тижневого віку не менше 5-8 см/гол. Напувають цесарят спочатку з вакуумних, потім з поїлок жолобкового типу або ніпельних, з фронтом напування – 2-2,5 см/гол. Годівниці та напувалки мають бути зручними легко очищатися і добре піддаватися дезінфекції.

У зимовий період для забезпечення раціону вітамінами та макро- і мікроелементами доцільно згодовувати подрібнені кормові буряки, моркву, капусту, гарбузи або відходи цих же культур столового призначення, із додаванням сухих рослин кропиви дводомної, полину гіркого та естрагону. Проте, ні в якому разі, не можна згодовувати птахам морожені овочі та з ознаками псування (гниль, цвіль тощо). Це призведе до хвороб цесарок і загибелі.

Головне, за органічного вирощування цесарок, контролювати якість всіх кормів, які згодовують птиці протягом усього періоду їх життя. Корми завжди повинні бути свіжі та доброї якості. Чиста вода повинна бути в розпорядження птахів постійно. За поганої, незбалансованої та недостатньої годівлі цесарок зменшується їх продуктивність – несучість та прирости живої маси (від'ємні) настає безпліддя.

Користь згодовування рослин – кропиви дводомної (*Urtica dioica*), полину гіркого (*Artemisia absinthium*) та естрагону (*Artemisia dracunculus*) цесаркам для отримання екологічної-органічної продукції є надто важливою – не застосовуючи лікарських препаратів ми постійно робимо профілактику організму птиці, від вилуплення – період привчання поїдати полин і до продуктивного періоду, коли отримуємо від цесарок продукцію – яйце та м'ясо. Особливо позитивний вплив на репродуктивність цесарок здійснює згодовування кропиви, а полину на загальну опірність організму хворобам (інфекційним, інвазійним, паразитарним).

Вирощувати цесарок доцільно для поповнення ринку цінними, дієтичними

продуктами харчування – екологічним-органічним товаром. Позитивна ціна на продукцію сприяє швидкій окупності даного виробництва.

Россоха Володимир
к.с.-г.н., с.н.с., завідувач лабораторії генетики
Ткачова Ольга
к.с.-г.н., старший науковий співробітник
Інститут тваринництва НААН
Харків, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ЦИТОГЕНЕТИЧНОГО ПРОФІЛЮ ЖЕРЕБЦІВ-ПЛІДНИКІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТЕМПЕРАМЕНТУ

Чинне законодавство України щодо племінної справи передбачає проведення обов'язкової цитогенетичної оцінки племінних тварин, так як тільки за допомогою цитогенетичних досліджень можна виявити тварин з аномаліями каріотипу, що дозволить підтримувати популяцію в "чистоті" [1-2]. Однак, кінні заводи і племрепродуктори недостатньо широко проводять цитогенетичні дослідження племінного поголів'я коней, що, можливо, є однією з причин катастрофічно низького виходу лошат в цілому по країні. На сучасному рівні розвитку цитогенетики застосування результатів її досліджень у селекційній роботі передбачається у двох напрямках – для підтримання в чистоті популяцій, стад, порід сільськогосподарських тварин шляхом виявлення та елімінації носіїв хромосомних порушень, а також для розроблення цитогенетичних критеріїв оцінки продуктивних і відтворних характеристик тварин.

Цитогенетичні дослідження представляють нині особливий інтерес з погляду створення системи генетичного моніторингу в Україні, оскільки тільки за допомогою постійного цитогенетичного контролю можливе запобігання розповсюдженню шкідливих аберацій і пошкоджень хромосом. Вивчення спонтанних хромосомних мутацій у соматичних клітинах і використання цитогенетичних методів у селекції коней відкриває нові можливості для розробки і вдосконалення способів оцінки племінних тварин, нові підходи до підвищення ефективності селекційно-племінної роботи у конярстві [3-4].

Відомо, що репродуктивні показники сперми мають низьке успадкування. Тому від плідника з високими показниками якості сперми можна отримати потомство з низькою біотехнологічною придатністю сперми і навпаки. Важливим моментом для практикуючих фахівців є те, що загальний рівень хромосомної нестабільності не передається потомству і накопичуючись протягом життя може знижувати відтворну функцію жеребців. Тому важливо проводити цитогенетичне обстеження поголів'я коней впродовж їх племінного використання при паруванні, так і в системі штучного осіменіння [5-6].